

produces Luciferum in tempore suo? » Et Beda: « Christus, inquit, est stella matutina, quia transacta nocte saeculi, lumen vita Sanctis promittit et pandit aeternam. » Et Rupertus: « Pro labore quo Episcopus in hac vita quas nocte laborat, pervigil in animarum sibi commissariis custodia, manifestabat ei meipsum, qui sum stella splendida et matutina. » Et Haymo: « Christus, inquit, est stella matutina, id est Lucifer, qui in resurrectione pulsi mortalitatis tenebris quasi Lucifer apparet, et perfectum aeternitatis diem demonstrabit. » Ita quoque Pererius, Viegas et Ribera.

Rursus, plenus ac clarus: Strella matutina est lumen gloriae et clara visio Dei, quam anima vietrix per Christi gratiam adipiscitur post mortem; huc dicitur stella, propter claritatem contemplationis. « Domine, inquit Psaltes, in lumine tuo videbimus lumen. » Dicitur matutina, primo, quia post noctem hujus vite et saeculi illuccescet; secundo, propter inchoationem beatitudinis, que complebitur in resurrectione corporum; quando stella huc matutina mutabiliter quasi in sole meridianum, cum scilicet anima gloriam suam diffundet in corpus. Utrumque hunc sensum, sciens de Christo, et de gloria animae beate, habet Richardus Victorinus, Primasius et Aretas.

Alludit ad illud Daniel, xii, 3: « Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamentorum; et qui ad justitiam erudiant multos, quasi stellae in perpetiis aeternitatis: » vidi ibi dicta. Vult enim Christus hunc Episcopum docere veram fidem, et expugnare Iezabelim et haereticos, eique ut doctori promittit hanc stellam. Philippus, rex Macedoniorum, cum puer esset, solebat de nocte desilentes stellarum sagittis impetrare, ex quo Diogenes vates coniecit eum dominatorem multis, ut refert Ptolemaeus Hephaest., et ex eo Nicolaus Causin., lib. IV Parab. histor., cap. vii. Ita venant stellas magnanimi, qui supra terram et terram mentem attollentes, ab eaearum mentium dominium aspirant, ideoque coelestem et heroicam inuenit vitam:

Pauci quoq[ue] aegri omnia
Juppiter, aut ardens exiret ad aethera virtus.

Ptolemaeus, auctor Almagesti, tempore Antonini Imperatoris nobilis Astrologus, hoc seculi claram ipse sibi posuit:

Mortalem quavis norma me sorte creatum,
Dabo tamen astorum scrutor in orbe vias,

Sum pedibus tellure procui, iuxtaque Tonantem
Assiduo divus, pectora et androsia.

Quid jam dicant S. Episcopi et Doctores, quorum dum vivent, conversatio fuit in celis, qui jam in celum translati, domestici Dei, cives Sanctorum, stellas non emimus, ut Ptolemaeus, sed minus intuentur, pedibus premunt et possident? Denique decem analogias stellae et viri sancti recensenti Genes. 1, in fine operis quarte diei, in tercia editione.

Nota: « Coronam vita, » quam Christus promittit angelo Smyrnae vers. 10; candem, vers. 7, promittit angelo Ephesi, et vocat « lignum vita; » eamdem promittit angelo Pergami, et vocat « calcum columnam, » vers. 17; candem rursum promittit hic angelo Thyatirae, et vocat « stellam matutinam; » eamdem, cap. iii, promittit angelo Sardensi, et vocat « librum vita, » vers. 5; et angelo Philadelphie, vers. 12, vocans eam « columnam in templo Dei; » et angelo Laodicea, vers. 21, vocans eam « sessionem in throno Christi. » Ubi adverte: Hec gloria mutat sua nomina, ut insinuat dotes et excellencias variis quas includit, quasque ipsa nomina significant: has enim dabit enique oppositae et proportionate ad suam lucem et victoriam. Ephesio enim, quia semper fracta a primo fervore discesserat, si eum resumat, promittit hinc gloria sub nomine ligni vite, quod vires senio fatiscentes reparabat, et pristino vigori restituebat. Smyrnensi vero, quia probata et perfecta erat virtus, hinc gloria datur et vocatur corona, que est circulus plenus, as gemis, rosis, liliis, etc., undique circumscriptus et clausus. Pergameno lucundum erat contra timiditatem: hinc, si vincat, promittitur illi eadem gloria sub nomine calculi candidi. Calceulus enim, quia solidus, et candor, quia tenebras dissipat, recte opponuntur timiditati, que vacillat, et tenebras animo ostundit. Thyatirae lucundum erat contra imprudentiam: hinc, si exurgat et strenue labore, promittitur ei sessio in throno Christi. Ita Alcazar more suo fuse, quae ego pressa & breviter.

CAPUT TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Erigit Episcopo Sardensi quod dicatur vivere, sed mortuus sit: ni peniteat, minatur quod veniat ei sicut fur in nocte; sin respicat, et vincent, promittit ei vestes albas, quodquid scribet eum in libro vita. Secundo, vers. 7, Episcopo Philadelphensi modice virtutis suadet: Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Quod si fecerit, promittit quod faciet eum columnam in templo Dei, et scribet in eo nomen Dei et nova Jerusalem. Tertio, vers. 14, exprobrit Episcopo Laodicensi, quod neque calidus sit, neque frigidus, sed tepidus, quem proinde Deus ore suo sit evomitus. Suadet ei ergo ut emat aurum ignitum, vestesque albas induat, et collyrio ungat oculos; quod si fecerit, vincenti promittit sessionem in throno suo.

1. Et Angelo Ecclesiae Sardis scribe: Hec dicit qui habet septem Spiritus Dei, et septem stellas: Scio opera tua, quin nomen habes, quod vivas, et mortuus es. 2. Esto vigilans, et confirma certera, quae moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. 3. In mente ergo habe qualiter accepisti, et audieris, et serva, et premitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, et nescies quae hora veniam ad te. 4. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. 5. Qui vicebit, sic vestietur vestimentis albis, et non de lebo nomen ejus de libro vita, et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram angelis ejus. 6. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. 7. Et Angelo Philadelphie Ecclesiae scribe: Hec dicit Sanctus et Verus, qui habet clavem David: qui aperit, et nemo claudit: claudit, et nemo aperit: 8. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere; quia nondicam habes virtutem, et servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. 9. Ecce dabo de synagoga Satanae, qui dicunt se Iudeos esse, et non sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos ut veniant, et adorent ante pedes tuos; et scient quia ego dixi te. 10. Quoniam servasti verbum patientia mea, et ego servabo te ab hora tentationis, quae ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. 11. Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 12. Qui vicebit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius; et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei nova Jerusalem, quae descendit de celo a Deo meo, et nomen meum novum. 13. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. 14. Et Angelo Laodicea Ecclesiae scribe: Hec dicit Amen, testis fidelis, et verus, qui est principium creature Dei. 15. Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus; utimam frigidus essem, aut calidus! 16. Sed quia tepidus es, et neo frigidus, nec calidus, incipi am to evomere ex ore meo. 17. Quia dicas: Quod dives sum, et locupletatus, et nullus ego; et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cecus, et nudus. 18. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae, et collyrio inunge oculos tuos, ut videoas. 19. Ego quos amo, arguo et castigo. Amulare ergo, et premitentiam age. 20. Ecco sto ad ostium, et pulso: si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cenabo cum illo, et ipse mecum. 21. Qui vicebit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus. 22. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

1. ET ANGELO ECCLESIE SARDIS SCRIBE. — Hæc est quinta Christi epistola ad Episcopum Sardensem : in quo corripi fideles omnes in peccatum mortale prolapsos, eosque ut inde per ponitentiam resurgent, tam minis quam promissis excitat et urget. Porro Sardis fuit urbs Lydia magna, ad latum Tmolionis, maxime celebris, fuitque regia Crossi, Lydorum regis. Unde Horatius, lib. I, epist. 11 :

Quid concinno Samus, quid Crossi regia Sardis?

Queres : Quis fuit hic Angelus, id est Episcopus, Sardensis? Respondet Aureolus, et Antonius Bronchus Sardus, qui in tria prima capita Apocalypses commentator edidit, fuisse S. Melitonem. Hunc enim paulo post haec tempora fuisse Episcopum Sardensem, et anno Christi 172 apoligam seripisse ad Antoninum Imperatorem pro Christianis, docet ex Eusebio in *Chron. Baronius*. Fudens Eusebium, lib. IV, cap. xxvi, laudat a doctrina, castitate et sanctitate, sicut eum Sardis requiesceret. Addit Aureolus eum fuisse Martylem, sed hoc non habet Eusebius. Verum B. Meliton non convenit, quod ait hic Joannes : « Nomen habes quod vivas, et mortuus es. » Rursum Joannes scribit hic Episcopis presentibus, non futuris. Meliton autem septuaginta annis vixit post S. Joannem, scilicet anno Christi 172. Ita Lyrinus, Penerius et Alcazar. Incertum ergo est quis fuit hic Episcopus.

Nomini cum Erasmo hæc adaptant Luciferum Sardo, Calaritano Episcopo (Erasmus enim in *Notis* ad dialogum S. Hieronymi *Contra Luciferianos* censet Luciferum non Calaris, sed Smyrneum Episcopum, fuisse autem Luciferianorum, sed errat), qui cum SS. Athanasio et Hilario generosissimam restituit Constantino Imperatori et Ariani; sed tandem schismatis fecit ab Ecclesia, et quod illa Episcopos Arianos penitentes recipiteret, quos ipse nimis rigidus censebat non recipiendo. Quocirca ei convenit, quod hic dicitur : « Nomen habes quod vivas, et mortuus es. » Imo in morte hac et schismate cum obiisse tradit Rufinus, et ex Baronius, Verum Luciferum resipuisse, et ad Ecclesiam redisse, et in sancta ejus pace obiisse nullis rationibus sati heresim probare contendit Antiochus Bronchus, Sardus et ipse ac Calaritanus, scribens in cap. II Apoc, disp. 41, quæst. II, ac presertim ex eo quod S. Hieronymus, Nazianzenus, Hilarius et alii Patres eum beatum nominant, magnisque laudibus celebrant. Rursum quod Sardus et Vercellenses publice cum ut Sancutum colant et invocant, ac in ejus honorem basilicam iuxta Calarinum exercerunt, que etiamnum extat. Adaptant dico : nam certum est ad litteram Joannem hic non logui de Lucifero; fui enim Lucifer Sardus, id est in Sardinia Calaris urbis Episcopus : Joannes autem loquitur Episcopo urbis Sardis que erat in Asia. Rursum Lucifer ducentis annis vixit post S. Joannem.

HEC DICIT QUI HABET SEPTENM SPIRITUS DEI, ET SEPTENM STELLAS. — « Spiritus, » id est angelos Ecclesiæ rectores, ut dixi cap. I, vers. 4; « stellas, » id est Episcopos, q. d. Versari, o Episcopo Sardensis, inter sanctos Angelos et Episcopos, pudeat ergo te unum non sancte vivere, pudeat te officium Episcopale, in quo ali aut fervent, aut scriunt, negligere; pudeat te degere in morte anima, qui alios virificare deburas.

Alius Alcazar : ipsa enim per septem spiritus accipit septem virtutes ad regimen necessarias, quas habet Christus, quasque suis Episcopis imitandas proponit, scilicet beneficentiam, aequitatem, sapientiam, patientiam, fortitudinem, conmationem et severitatem. In singulis horum defiebat Episcopus Sardensis, in regime suorum fidem. Ergo monetur hic, ut Christum Christique hosce spiritus intueatur, seque in ipsis consideret, quam longe ab his absit: « ut prouide se corrigit, et spiritus, id est virtutes hasce, resumatur. Vide dicta cap. I, vers. 4 (1).

SOCIO OPERA TEA, QUA NOMEN HABES QUOD VIVAS, ET MORTUUS ES. — Ergo fuit hic Episcopus in statu peccati mortalis, q. d. Scio, et non euro, non festino opera tua bona que facis; quia, esto nomen habebas quod vivas, revera tamen coram Deo mortuus es : ita Alcazar. Secundo et simplicius, q. d. Socio opera tua tan bona, quana mala, socio mores, socio statum tuum, quod scilicet diligenter vivere, et multa bona operari, cum revera sis mortuus, et opera tua sint mortua, non viva. Vide hic, quam judicia Dei discepent a judicis hominum.

Nota, « mortuus es, » id est vita gratis excidiisti per peccatum. Nam, ut ait S. Augustinus, et ex eo Isidorus, lib. I *De Summo bono*: « Vita corporis anima, vita animæ Deus; et siue corpus mortuum est sine anima, ita anima mortua est sine Deo. »

Queres : Quodnam fuit hujus Episcopi peccatum? Primo, Rupertus censet hoc peccatum fuisse carnale, occulta libidinis, ideoque taceri hinc a S. Joanne. Hæc mera est suspicio non habens sufficientem in textu fundamentum.

Secundo, Lyranus censet fuisse hypocrisia, quæ sanctitatis specie, occulta peccata tegebat.

Tertio et optimè, Primasius, Beda et Alcazar docent hoc peccatum fuisse negligientiam in pastorali et Episcopali munere, puta eum negligenter fuisse in docendo, moneendo et corrigoendo populo, in debilitibus confirmandis, in scandali avertingendis, in heresis reprimendendis, etc. Mult enim sunt, qui sibi boni sunt, non alii; multi boni sunt fideles, sed non boni Episcopi; multi sunt bona oves, sed non boni Pastores. Multi rursum exterius videntur benigni, gratiosi, insignes, eo quod externum Ecclesiæ cultum, altitudinem annis vixit post S. Joannem.

(1) Qui habet septem, » etc., id est qui summa regi potestate altissimos spiritus, qui cap. I, 4, Dei thronum circumdare dicuntur; et Pastores Ecclesiæ, 1, 20.

rum ornatum, fabricæ splendorem, largas electrosynas, etc., egregie current, sed interna, putat suorum vitia, ignorantiam, pericula salutis negligunt, cum hoc sit potissimum Episcopi officium. In proinde hominibus externa spectantibus videtur esse vivi, laudabiles et sancti, cum coram Deo sint mortui. Talis erat hic Sardensis. Id ita esse patet ex verbis textus : corrigit enim hunc ejus defectum Christus ait : « Esto vigilans : deficitibus ergo in vigilantiæ cure pastoralis; » et confirma cetera, que mortuura erant : « deficitibus ergo in surmuri cura, quod per eum negligientiam multi spiritualiter essent mortui. » Si ergo non vigilaveris, veniam ad te. » Ecce hec omnis argumentum Episcopi defectus fuisse desiderium et incuriam in pascendo gregi sibi commisso (1).

O quanta in Episcopo vigilantiæ requiritur, qui quasi Argus non unum, sed tot mille animas custodi, curare, pacere et salvare debet, sequacumque sunt. Quo mille Prelati pereunt, non quod sclerante xixerint, sed quod aliorum sibi creditorum scelerarum non correxerint!

Plinius ad Vespanium : « Vita, sit, mortalium vigilia, » ino vita Pastorum vigilia, vita Episcoporum vigilia. » Apollonius Tyaneus cum Vespa- sianum nondum Imperatorem dilucito ad tractanda negotia surgere compreserit, dixisse fertur, « ergo ap̄t̄, hic vir imperabit. Ita Philostrotus in *Apollon.* Hinc illud Vespaniani emblemata : « Imperatorem decet stantem mori. » Id sensit Annibal, de qua Silius, lib. II :

Per nos ut ad sonnos vix totam cursibus acta
Indistis publi noctem, vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis, credensque abscedere
Quod sopor eripat, lib. II.

Hujus vigilantiæ symbolum est delphinus, qđi teste Eliano, lib. XI, cap. xxix, perpetuo moveatur, eliam cum dormit : tunc enim ex summa aqua in profundum descendit, donec terra funda affingat, eum pulsus ex somno excitabit : ita nunquam a motu quiescit. Ejusdem symbolum est leo, qui aperitis oculis dormit : unde ante fines templorum et palatiorum sculptile solent leones, quasi custodes per vigilias. Ejusdem symbolum est sol sculptilis in sepulcro Iose ; cum enim Iose, dux vigilantissimus et fortissimus, prosecuturus victoriam contra Chananeos, solem Imperio suo stitisset, Hebrei in tanti viri et miraculi memoriam, statuam solis in ejus tumulo collocarunt. Vide P. Serarium in cap. xxiv Iose. Vulgatum est istud :

Vigili stant bella magistro.

Memorabilis est dictum Joannis d' vila, quem a

(1) Recte vult Bossuetus, hec omnia non de solo Episcopo, sed de illo tanguntur Ecclesiæ sive, intelligi, ita quidem ut fieri posset quod Episcopus ipse esset innocens, seu irreprehensibilis, dum propter vita populi ejus, gravia illi obligatur; quanquam utique probablest Episcopum non esse ab omni culpa immunem.

sancitatem et concionandi efficacia celebrat Hispania : Tot, ait, tantæque sunt Pastorum obligations, ut qui vel tertiam carum partem reipsa implaret, sanctus ab hominibus estimaretur, cum tamen eo solo contentus, gehemnam non esset evasurus. Quin et S. Chrysostomus scribens in *Acta Apostolorum*, magno cum animi sensu asserit paucos ex Episcopis salvari, eo quod difficillimum sit tot animalium eis creditarum bonam rationem reddere. Similia dicunt alii Patres, quos citavit I. Timoth. cap. III, vers. 1.

Quocirca Pius V Pontifex dicens solebat Papatum non esse rem desiderabilem, sequi in eo tot molestias et labores experiri, ut cum iis pauperitas, disciplina et labores omnes quos in vita Religiosa subierat, nullo modo essent comparandii. Quare quoties Religionis recordabatur, suspirabat asserbatur se nunquam et usquam nisi in illa inventus quietem. Imo addebat se astimare Papatum esse impedimentum salutis eternæ. Unde mox at creatus fuit Pontifex, expallescens et quasi horrore perfusus : « Ego, inquit, quādū fui Religiosus, bene speravi de mea salute, factus Cardinalis, copi timerem, jam creatus Pontifex pene de ea despero. » Haec vere Pius, qui, si illus hoc seculio, eo gradu fuit dignus, eumque prudenter, fortitudine, sanctitate et miraculis illustravit, ut merito fideles preces et vota ad eum seculum nuncupent, atque de eo canonizando hic Roma tractetur.

Hoc domesticum exemplum secutus Cardinalis Alexanderinus, filii V nepos, jam moriturus, « Quam, inquit, in hac hora optarem totam vitam in Religione mea (fuerat enim Dominicanus, neque ac Pius V) transegisse! Sane jam mallem me tota vita servisse coco monasterii mei, quam Cardinalem egisse. »

Nicolaus IV, ex Franciscano creatus Pontifex, aiebat se malle esse Fratrum cocum, quam Cardinalem.

Paulus III Pontifex animam agens : « Mallem, at, me subjeccisse coco familia Capucinorum, quam hanc Deo proximam, sex et decem annorum curriculo dignitatem sustinuisse. » Ita referit P. Jovius in ejus Vita.

Similia plures in illo articulo dixerunt. Nimirum illa aperit homini oculos, dum transacta omnia vanæ neque ac onerosæ fuisse ostendit, ac pandit instanter iter ad judicium. Verum, dum vivimus et valemus, honor et voluptas mentem ad se rapiunt, ut futura etiam brevi non cogitemus.

Macrobius in *Saturnal.*, auctor est, quod tempore Trajanii Imperatoris fuerit quidam Romanus multis debitis obligatus, qui nihilominus in utramque aurem placide dormiebat. Cum igitur mortuus esset, et ejus bona sub hasta venerarentur, jussit Imperator ut sibi culcitra in qua illæ dormire solebat, emeretur. Rogatus, cur? Respondit, fieri non posse, quin ea culcitra ad somnum capessendum magnam vim haberet. Nimirus

dicio singulavit et irrisit incuriam defuncti. Quam multii hodie Pastores et tantisque obligationibus Deo et Ecclesie obstricti, nihilominus adeo securi dormiunt, ac si cum Pastoratu nullam suscepissent curam, nullam obligationem! Ex adverso sancti et sapientes Episcopi hoc omnis ita pensarunt et ponderarunt, ut plures ex iis illud horrescentes Episcopatu abdicarent.

Ita nimurum fecit S. Gregorius Nazianzenus, qui relieto Constantino Patriarchatu, rus concessit, ibique monachii vitam egit, ut habeat ejus Vita. Idem fecit S. Adelbertus, Pragensis Episcopus, inde monachus et martyr. Idem proorsus presistere Lucidus Nicolenensis, Bonitus Arvernensis, Gaudenius Appensis, Martyris Antiochenus, Justus Lugdunensis, Petrus Ravennae, Sergius Damascenus, Farophilus Cisternensis, Hildegbertus Trevirensis, Beatus item Trevirensis, Gondebertus Senonensis, Lambertus Florensis Episcopi, qui omnes sanctitate, multi etiam miraculis fuerunt illustris, ut fuisse enarrat B. Petrus Damiani, epist. 9 ad Nicolum II Pontificem, ubi ab eodem licentiam petit idem faciendo, ut reliquo Cardinalatu et Episcopatu Ostiensi, licet sibi ad monasterium regredii. Addiditque duorum illustrum Episcoporum exempla, que, quia rara sunt, hic attexam. Prior est B. Nonnus, qui S. Pelagiam, ante meritiem, convertit; de eo sic ait: « B. Nonnus, qui et Hippolytus, postquam triginta milia Saracenorum ad Christi fidem efficacissima predicatione convertit; postquam S. Pelagium de Ipanaribus ad Ecclesie pudentiam provocavit, postquam denique nonnullos sanctarum expositionum libros luculentiter explicuit, tandem Episcopatum descriuit, et Antiochenis paribus, unde erat oriundus, Romanos fines appellit. Cumque B. Aurea apud Ostiam civitatem, sano cervicibus alligato, in mariis fluctibus martyrum consummasset, B. Nonnus sanctum cadaver pro devotione collegit, et cum omni diligenter tumulavit. Quem mox idem persecutor, qui dicebatur Ulpianus, juxta Tiberis alveum in toream aquis plenam mergi precepit; cuius postmodum corpus consummatio triumphal martyrio, in civitate que dicitur Portus, Christiana devolio sepelivit, illico audita est vox velut infantium per unam fera horam clamantium: Deo gratias.» Censem ergo B. Petrus Damianus, B. Nonnus, qui S. Pelagiam convertit, fuisse S. Hippolytum Portuensem Episcopum et Martyrem, qui ab Ulpiano Jurisconsulto et Preside martyrio affectus est sub Alexandre Severo, anno Domini 229, cuius memoriam celebrat Ecclesia quotannis 21 Augusti, eius statua marmorea erecta est, cui incisus sunt sedecim eius cycli Paschales, que exstat in Bibliotheca Vaticana: fuit enim vir admodum eruditus, qui multa scripsit. Verum hoc rege refert Baronius in *Martyrologio*, octobris 8, nisi docet Pelagium et Nonnum vixisse sub Theodosio juniori, Hippolytus vero longe anterius

sunt Numeriano et Alexandro, vigente persecuzione.

Alter est S. Arnulphus, Pipini pater et Caroli Magni avus. Ille reliquo Dueatu Lotharingiae, ex spiritu fervore monasteriorum iuxta Mosellam iniuste abstractus, creatus est Metensis Episcopus; sed sua salutis et perfectionis stimulis agitatus, in Episcopatu successorem sibi diligens, rursus erum patiti, ibique usque ad felicem cibum vivit. Horum exempla imitari satagenses B. Petrus Damianus, ita epistolam conccludit: « Horum igitur aliorumque Patrum auctoritate suffulximus, Episcopati simul et monasteriorum in sanctis manibus vestris irtractabiliter abrenuntio; et quia pro innumeris peccatis meis, non sum dignus in Ecclesiastica dignitate persistere, del mihi divina misericordia per orationes vestras, venerabilis Pater, eo ipso vite quo restat, in luctu et penitenti permanece. Confiteor enim, quia criminosis sum et viliosus ad honorem hunc, et non sine reprehensione perveni, et in eo reprehensibiliter vixi: ideoque nihili tutum visum est, ut ipse me polius spes deponerem, quam aut tribulum tremendi judicis, in conspectu omnium angelorum et hominum, depositionis sententiam sub aeterna damnatione subirem.» Omitto Celestium Summum Pontificem, qui fuit fundator Colesnitornum, ac resignatus Papatu, inaudito a seculi exemplo, ad eos se recepit, atque miraculis clarum Sanctorum catalogo ascribi meruit. Et B. Petrus Damianus qui, abdicato Cardinalatu et Episcopatu Ostiensi, ad suos Camaldulenses se recipit. Nostro seculo Alfonso Ramirius Vergara, celebris Hispanie Doctor, morti proximus duo diebus sibi a Deo prebita aeterno salutis pignora: unum, quod non sivisset Episcopum fieri; alterum, quod animas sue magistrorum P. Villanovam dedisset, quem angulum Custodem suum numerabat. Ita S. Sachinus in *Annal. Societatis Jesu*, ad annum Domini 1437, num. 133.

NOMEN HABES QUOD VIVAS, — id est viventis. Hinc putant aliqui nomine huius Episcopi fuisse Zozimus, id est vivus, q. d. falso vocatus Zozimus, id est vivus; revera enim es mortuus. Sic ait Noemi Ruth, 1, 20: «Ne vocetis me Noem, id est pulchrum; sed vocate me Mara, id est amara, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.»

Verum hinc mica eti conjectura, ideque incerta: illud certum, hunc Episcopum vulgo bene audiisse, et habuisse bonum nomen et famam, quasi qui pie et sancte viventer. Ita Lyranus.

Negat tamen hoc Alcazar. Quomodo enim, inquit, sanctitatem famam haberet potuit is, qui tam erat socios et in officio Pastorali negligens, ut coram Deo esset mortuus? Respondeo, quia homines externa et splendida considerant; interna et quae Dei sunt, ac proprie obligations Episcopalis, non penetrant, ut paulo ante dixi.

Rursus Alcazar censem his alludi ad nomen stelle, q. d. Elysij, et vocavi te stellam, posuique

te unam inter septem illustres Asiae, ut essem stella, id est lux viva et semper fulgens. Et tu tua destra tuam stellam extinxisti, camque fecisti quasi mortuum, que nullam exempli ac doctrine lucem emitti.

Hoc apta satis est allusio, non tamen genuinus sensus. Sic enim potius dixisset: Habes nomen stelle lucentis, sed es stella extincta. Nomen enim lucis et caliginis potius competit stelle, quam nomen vite et mortis. Nomen ergo significat famam, ut dixi.

2. ESTO VIGILANS, — ad cognitionem defectuum tuorum et gregis tui. Alludit ad nomen stelle semper lucentis, et nocte quasi semper vigilantis et excubantibus, atque ad nomen Episcopi; Episcopus enim grecie idem est, quod inspector. Ergo ejus proprium munus est jugiter vigilare, et totum Ecclesiastica inspicere et circumspicere, ut per omnia ei provideat, lapsa restaurare, stantia perficiat et exornet. Unde S. Paulus II ad Timoth. cap. iv, 5: « Tu vero, at, vigila.» Porro vigilare Episcopi idem est, quod sui gregis curam habere, eique de omnibus providere, ait Primasius et Beda. Nam Pastoris dormititia, aequa ea canis somnus gregem manifeste lupiterum et mortis discrimini exponit. Pastorum ergo et principum est excubare et vigilare. Praeclare Parmentio, cum Graeci agre ferenti Philippum Macedonum regem per diem nonnihil interquierent, ideque se ad ejus colloquium non admitti, excusans eum ait: « Ne miremini, si nunc dormit Philippus: nam cum vos dormitis, ipse vigilat.» Ita Plutarchus in *Apophthegm.*

Tangit hic duo Episcopi officia, quae in hoc Episcopo desiderabantur, scilicet vigilare et confirmare, de quo subdit: « Confirmata cetera, que moritura erant, » hoc est, bona opera que inchoata erant non omittit, sed prosequere, quoad consummamentur. Si enim omissa fuerint, indubio morientur, desinent et evanescent, tam opera, quam operum merita. Ita S. Gregorius, ill. part. *Pastor*, admon. 35 et Andreas Cesariensis. His favent Graeca Regia, que sic habent: à μάταιοις, ἀνεξαρτητοῖς, id est quae futurum erat ut amitteret; quae, scilicet opera et merita. Verum noster interpretat: à μάταιοις ἀνεξαρτητοῖς, id est quae moritura erant. Audi S. Gregorium: « si quod videtur gerendum, sollicita intentione non crescat, etiam quod fuerat bene gestum, decessit. In hoc quippe mundo humana anima quasi navis est, contra vim fluminis committens, que uno in loco nequaquam stare permittitur: quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur. Hinc est enim quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipans. Quia videlicet qui bona cepta districte non exequitur, dissolutione negligenter manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesie angelo dicitur: Esto vigans, et confirma cetera, que moritura erant: non invenio opera tua plena coram Deo meo. Quia

ergo plena coram Deo ejus opera inventa non fuerant, moritura reliqua etiam que erant gesta, praedicebat. Si enim quod mortuum in nobis est, ad vitam non accenditur, hoe etiam extinguitur, quod quasi adhuc vivum tenetur, » hoc mysticum est, sed verum.

Secundo, Ambrosius: Moritura, inquit, sunt opera etiam optima, nisi per charitatem vivificant et confirmata fuerint. Nota Ruperius: « *et confirmata extrema non omnia in hoc Episcopo fuisse mortua*, sed aliqua viva. Vivebat enim in eo, licet languide, Pastoralis cura, predicatio verbi Dei, administrative Sacraementorum. Vivebat vicissim plebis erga illum reverentia et obedientia. Verum hec quoque moritura erant, id est illi auferenda, si ipso penitentiam non agente Deus peccatum ejus publicaret, itaque Episcopatu indignum demonstraret.

Tertio, Haymo explicit dupliciter. Primo, « *et confirmata cetera, que moritura erant,* » q. d. Si vis vivere, cave ne tuorum operum laudem ab hominibus requiras, « *ne intentionem operis elatio videt favoris.* » Secundo, si vis ut opera bona, que in peccato existens fecisti, vivant, fac penitentiam: per hanc enim opera bona in peccato facta vivificantur. Sed hic est error. Illa enim opera fuerunt et sunt mortua, ergo per penitentiam vivificari non possunt.

Melius Pererius ex hoc loco evincit, opera bona per peccatum sequens mortificata, reviviscere per penitentiam. Nam hic Episcopus erat per peccatum mortuus. Unde opera ejus bona precedenter per peccatum sequens mortificata erant, plena moritura, nisi ipse per penitentiam ea vivificant et confirmaret.

Quarto, optimè et plane genuine Primasius, Beda, Lyranus, Peregrinus et Alcazar, haec non ad opera Episcopi, sed ad ejus gregem et subditos referunt. « *Cetera ergo, id est ceteros. Dicit tamen cetera in genere neutro, tam quia scriptura grecis respectu id est γέγραπτα, id est oves, quod greci est neutrum; tam quia scriptura genere neutro significare universitatem tam personarum quam rerum, pula omnes. Sensus ergo est, q. d. Multi tui subditi ob tuas dormitionem et incuriam spiritualiter sunt mortui; ceteri pariter morientur, nisi tu illis invigiles, eosque in fide et virtute confirmes. Hoc est quod Christus iussit Petro, et in eo omnibus Pastoriibus: « Confirmata fratres tuos, *Luce* xxii, 32. Porro confirmatione sequitur ex vigilia. Vigilante enim Episcopo, confirmantur subditii per Episcopi inspectionem, exhortationem, providentiam, etc. Hinc Deus in curios Pastores increpat per *Ezech.* diem cap. xxxv, vers. 4: « *Quod infirmum fuit, non consolidabit.* » Unde iis se quasi bonum Pastorem opponens dicit vers. 16: « *Quod infirmum fuerat, consolidabam.* » Nota: non dicit: « *Quae moritura sunt,* » sed, « *Quae moritura erant, ut significet a sperare et plane confidere Episcopum hac Christi* »*

monitione se correcturum, facturumque ut non moriantur, que alias moritura erant.

Disce hic valutem et praedestinationem, aequae ac perditionem et damnationem subditorum perdere sepe a cura vel incuria Pastorum. Eorum enim salus eterna sepe per eorum curam procuratur, per incuriam everitur, ut dammentur, quos salvare poterant et debebant.

NON INVENIO OPERA TUA PLENA CORAM DHO MEO.
— « Plena, » id est perfecta, idque primo, quia, ut arbor florida, sed infructuosa, pietatis habet speciem, non fructus et opera; secundo, ut Andreas, quia non est constans, nec perseverans in bono agendo; tertio, Ambrosius: Opera, inquit, illius non erant plena, « sed inania, quia non replebant charitatem; quarto, Haymo: Opera ejus, licet in se bona, « non erant plena, » quia non bona intentione ab eo fiebant, sed ex appetitu manus laudis et glorie, inquit Joachim. Rursus, quia mixta et contaminata erant alias malis operibus; quinto, Dionysius Carthusianus: « Non erant plena, » quia tepida et remissa; sexto, « non plena, » quia Prelato non satis est esse homini sibi, sed bonus etiam alii sit oportet, ut eos instruat et perficiat. Ita Beda. Rursus, « non plena, » quia non ad omnes, etiam inimicos, juxta exigentiam charitatis, hec ejus opera se extundunt. Proprie ergo huius Episcopi opera non erant plena, sed vacua et inania, primo, quia carebant charitate, in qua consistit opera plenitudo. Erat enim ipse per peccatum mortuus: opera ergo hec illius non plena erant, sed vacua charitate, et consequenter merito; secundo, quia hic Episcopus hypocrita erat: ergo opera illius speciosus exterior, et vento gloria fumida erant, sed infusa pietate, spiritu et merito; tertio et maximum genuinum, « non erant plena, » quia dormitantes in eura gregis non vigilabat, nec confirmabat moritura, uti pauci ante dixi; itaque non explebat ea, quae erant sui munera et officia. Hoc est quod Timotheo precipuit Paulus: « Ministerium tuum impile, » il Timoth. iv, 5. Huc spectat dictum d'Avila, quod citavi vers. 1, post medium, et illud s. Hieronymi ad Paulitum: « Nihil in te mediocre esse contentus sum: totum summum, totum perfectum desidero. » Quare perperam nonnulli Scholastici per opera non plena intelligent opera remissa, et minus intensa ipso habitu; hinc quoque probant ea non merita argumentum sui habitus. Hoc enim subtilius est, et parergon hoc loco; hic enim Episcopus mortuus erat, ac proinde carens habitu gratiae et charitatis, que omnis meriti est fundamentum. Erat ergo extra statum merendi. Ita Gabriel Vasquez II, tract. De Merito.

Moraliter, opera patientie plena non sunt, quando quis vult pati hanc contumeliam, non illam; ab hoc, non ab illo; hunc morbum et calamitem, non illam; hanc crucem, non aliam. Perfecta enim patientia opus perfectum habet, omnesque

crucis, morbos et contumelias indifferenter amputetur, a quo cumque inferantur. Patientia plena et perfecta est, « quae facit ut sit insensibilis ad injuriam sicut lapis, » uti Ammonius Abbat per Dei gratiam eventurum praedixit S. Antonius in *Vitis Patrum*, lib. VII, cap. ix. Perfecte patientes sed, qui cum Davide dicit in adversis sequitur ac prosperis: « Benedicam dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. » Et cum S. Job: « Dominus dedit, dominus absulit: si nomen domini benedictum. » Et cum S. Servulo pressus paupertate et morbo jugulari pectoris deo node aequa ac die, de quo S. Gregorius, lib. IV *Dialog.*, cap. XIV.

Humilitas plena non est, cum quis honorem non ambulet, sed se despicere non patitur; cum quis cupit audire viles et abjectus, sed non parvi cerebri, imprudens, indecens, superbus. Humilitas plena est, ut Abbas Motio in *Vitis Patrum*, lib. VIII, cap. XIII, « que ne irascitur, nec alios irascat permittit. » Rursus, « que indulget prinsquam rogetur. » Ad haec, « que importunabiles est. » Denique, « que benedicti eis, qui sibi maledicunt; » quecumque se subdit non tantum superiori et equali, sed et inferiori cuilibet, ut Christus Iohanni Baptiste, dum ab eo baptizaretur, dicens: « Si nos decet implere omnem justitiam. »

Obedientia plena non est, cum quis hunc Prelato vult obediere, non illi; cum quis jussa sibi grata et placenta lete amplectetur, non ingrata et displicentia; cum quis voluntate Superiori submititur, non iudicium. Obedientia plena est, quae ad omnia imperata, vel permissa a Deo dicit cum Psalmista: « Factus sum tanquam surdus non audiens, et sicut mutus non apierens os suum; » que nihil discernit, nihil dijudicat, ex his que ei fuerint praecotta, ait Cassianus, lib. IV *Instit.*, XI, quae dicit et sentit: « Ut jumentum factus sum apud te. »

Charitas plena non est, que hunc amat, non illum; amicum, non inimicum; civem, non extraherem. Charitas plena est, que proximi coiunctis onera portat ut sua, imo que proximum quemlibet sibi preferat; que proximi opus perficit, et sicut relinquit imperfectum, ut facebat Sanctus illi in *Vitis Patrum*, lib. V, cap. XVI. Denique que omnia dura pro Dei gloria, proque proximorum salute labens suscepit et amplectitur, que opere diligit, non ore; quae plus provocat exemplo, quam voro. Praecelle S. Hieronymus Nepotiam sacerdotalem docet: « Non confundant, ait, opera tua sermonem tuum, ne, cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: Cur ergo hoc, que dicas, ipse non facis? Delicatus magister es, qui pleno ventre de jejuniis disputat. Accusare avaritiam et latro potest. Sacerdos Christi os, mens manusque concordent. »

3. IN MENTE ERGO HABE QUALITER ACCEPERIS, ET AUDIERIS. — « Accepoperis, » id est institutus et eruditus sis. Hebr. enim *npt*7* tecach*, id est accepto,

significat doctrinam a preceptore acceptam. Pro qualiter gracie est *z*, id est *quomodo*; sed *z*, ponitur pro *z*, id est *qualia*. Imitatur S. Johannes Septuaginta, qui ita sepe vertunt Hebraum *Tz* *z* *z*, quasi esset *Tz* *z* *z*. Sicut Terentius ait: « Ita est *z*, *z*, pro *z* *z* *z*. » Plinius, lib. VIII, cap. XLVIII: « Antiquis, ait, torus et strameo erat, qualiter (id est *qualis*) tune etiam in castris gausape. »

SI NON VIGILAVERIS, VENIAM AD TE TANQUAM FUR.

— Solent desides et dormientes in suis vitis propone et polliceri sibi penitentiam in fine vite. Hisce minatur Christus, se ex improvviso ventrum, quasi furem, eosque morte, tum presenti, tum aeterna obrutrum. Haec enim congrua est pena, hoc iustum Dei iudicium, ut qui, cum penitire possent, et noluerunt, penitire non possint dum vult; ut tempus penitentis ei negetur, qui tempus est Deo datum negligenter; ut somnus peccatorum sonno mortis et gehenne puniatur; itaque aeternum dormiant in gehenne ignibus, qui hic dormitarunt in aetate lectuli. Idem minatur Christus, *Math.* XXIV, 43; *Apocal.*, XVI, 13; *I Thessal.*, v, 2. Praecelle S. Hilarius, can. 26 in *Math.*, in fine: « Paratos ait, nos esse convenit, quia tibi ignoratio intentam sollicitudinem suspense expectationis exagit. » Quocirca *Egypti*, ait Horus Apollo, lib. II, *hierogl.* 24, volentes significare mortem, pingebant nyctocracem. Sicut enim hic dereliquerat pullos cornicium noctu, sic et mors homines nec opinantes invadit atque obruit.

4. SED HABES PAUCA NOMINA, — id est paucos Christianos vere fidèles, paucia capita nominatim recensita. Ita *z* *z* *z* sunt *z* *z* *z* apud Senecam, lib. V *De Benef.*, cap. xxii, et alios. Hinc illud Tibulli in *Eleg.*: « Nra fidum femina nomen. » Et Heraclius: « Pater o relictum filii nomen. » Sic Denominatio vocatur ipsa Deus nominatus, ut *Deuter.* XVIII, 5: « Ipsum elegit Domus deus tuus, ut sit et ministret nomini Domini; » *Psalm.* v, 12: « Gloriantur in te omnes, qui diligunt nomen tuum; » *Jerem.* XXV, 26: « Juravi in nomine meo magno, ait dominus. » *Nomina*, inquit Ambrosius, dixit pro viris nominatis et famosis ex extimis virintim, qualis est inter malos esse bonum, et innocentiam baptismis conservare, idque studio sine pastoris cura, imo in tanta ejus incircia. Sic *Ezecli* XXXIII, dixit Deus Mosi viro perfectissimo: « Novi te ex nomine. » Unde explicans subdit Joannes: « Qui non inquinaverunt vestimenta sua. »

« Paucus ergo nomina » vocat paucos fidèles et sanctos, quorum Deo nota sunt nomina, id est quos novit et amat, quorumque nomina scripsit in libro vite. Ita Beda, Ambrosius, Haymo, Alazar et alii.

Alludit ad milites, qui nomen dant militis; horum enim nomina a duce catalogo militum inscribuntur. Rursus ad Pastores et Episcopos, qui

nomina fideli dum baptizantur, catalogo Christianorum inscribunt. Denique alludit ad librum vite, cui Deus eos inscripti inchoate per gratiam, et perfecte inscriberet per gloriam, si in gratia usque ad finem vite perseverent. Addit Alazar, recte Christianos appellari *nomina*, quia in baptismio dantes nomen Christo, testati et professi sunt se debito esse imitationis Christi. Nomina enim sepa apud Grecos et Latinos significant debitum et debitores. Hoc subtilius est, quam solidius.

QUI NON INQUINAVERUNT VESTIMENTA SUA, — id est, qui luxuria sordibus non inquinaverunt corpora sua, que sunt quasi vestimenta animae, ait Aretas.

Secondo, Alazar per vestimentum accepit conscientiam. Hoc enim mundatur et inquinatur.

Tertio et aptius, vestem voca puritatem et innocentiam, quam cum veste candida in baptismis accepérunt et conservarunt, vel certe peccato inquinatam per possestantiam repararunt. Ita Ambrosius, Haymo, Beda et Riba. Innocentia enim et puritas est quasi vestis et stola anime, ejus nuditatem tegens, eamque mira exornans; unde propter eam promittit ei vestes splendidas gloriam celestem: « Qui vicerit, inquit, sic vestitur ministerialis albus. » Alludit ad vestem candidam quam accipiebant in baptismo certo rito et formula, qua monabantur eam conservare; ut illibatam eam proficerent Christo venienti ad iudicium, de qua dixi Rom. vi, 3 et 4. Huc facit illud *Eccles.* IX, 8: « Omni tempore vestimenta tua sint candida. » Huc in monasteriis multis monachorum dum vestitur, datur vestis candida, moneturque ut eam non inquinet, sed candidam conservet. Quocirca apostoli Paulinus *De Celsi puro*, pauperes et abjectos spe future glorie his verbis consolatur:

Jamque expeditis sarcinis egentibus,
Laxate vinculis pedes;
Ut copiosa luce vestimenta,
Estote nuchi sacculo.

Verum, cur horum candidatorum Episcopo memoria reficit? Respondeat Alazar, ut significet se proper paucorum illorum merita et orationes Episcopum non abjecere; sed ejus curam gerere, ideoque eum exhortari ad penitentiam. Rursus Episcopo proponit illustre subdilitorum exemplum, ut erubescat si ab illis sanctitate superari, et pravos mores emendare studeat.

Et AMBULABUNT NECUM IN ALBIS, — id est in purissima et splendidissima felicitate, in stola immortalata, claritatis et glorie. Sic enim de Beatis quasi alabis et gloriis ait, cap. vii, vers. 9: « Amicti stolis albis, et palme in manibus eorum. » Alter Alazar: Promittit, inquit, Christus eis vestes albas, id est, maximam bona conscientie juvunditatem, quia fruuntur justi in hac vita.

5. QUI VICERIT (peccatum, et statum peccati in quo versatur: in eo enim degebat hic Episcopus Deo mortuus. Hic status ater est, quia tristis, mi-

ser of funesius : unde si eum vicerit, et a peccato resurrexerit per penitentiam, promittit ei quod) **VESTIETUR ALVIS,** — scilicet stola gloria jam dicta. « Non est gloria victoria, nisi ubi fuerint laboriosa certamina, » ait S. Ambrosius in *Off.*

Et NON DELEBO NOMEN EIUS DE LIBRO VITÆ. — id est, dabo ei donum perseverantie, i.e. sinam eum labi in mortale peccatum, quo justitiam amittat. Ita Perierius.

Secundo. Ambrosius et alii : Liber, inquit, vite est immutabilis, et qui semel in eo scriptus est, deleri non potest : delentur tamen aliqui non secundum veritatem, sed secundum existimationem hominum, qui putabant eos esse sanctos et scriptos in libro vite, cum revera scripsi non essent, quasi dicas : « Non delebo eum, » id est, declarabo eum non fuisse delatum in libro vite. Sie et Augustinus in *Psalm. LXVII.* 29 : Deleantur de libro viventium. » Deleantur, inquit, non revera, sed secundum opinionem et spem ipsorum. Cum enim preter spem videbunt se esse de numero mero damnatorum, quasi delecte videbuntur de libro vite. Objicit hinc expositioni S. Thomas, I part., *Quæst. XXIV.*, art. 3, non deleri de libro vite promitti his Sanctis quasi mercede a Deo ; hæc autem merces non est sita in opinione hominum. Respondet Perierius esse mosis : per negationem facit significari affirmationem, quasi dicat : Palam faciam eum esse de numero Sanctorum, canonizorum illum. Hec enim ingens est merces, laus et gloria Sanctorum.

Tertio. Ribera : « Non delebo, » id est, ait, non damnum eum, sed perpetua gloria vivere faciam. Est metonymia ; ponitur enim objectum pro potentia vel actu, scilicet liber pro gloria, ad quam quis in libro conscriptus est. Proprie enim de libro vite nemo deleri potest.

Quarto et optimè, S. Thomas, I p., *Quæst. XXIV.*, art. 3 : Dupliciter, ait, scribuntur Sancti in libro vite : **Primo**, inchoate quadam presentem justitiam, quomodo omnes Christiani in baptismō scribuntur in libro vite. Unde si ait Paulus, *Ephes.* II, 19 : « Estis cives Sanctorum, et domestici Dei. » **Secundo**, complete quadam perseverantiam et gloriam. Primi deleri possunt ; unde *Psalm. LXVIII* dicitur : « Deleantur de libro viventium. » Vide canon. 13 in S. Paulum. De talibus hic agit Christus, q. d. Qui vicerit et in Victoria has persistenter et perrexerit, non delebo, sed pergam eum scribere in libro vite, sicut eum ab initio victorie in eo conscripti, ut si vincere pergit ad finem usque, reipsa adipiscatur gloriam, ad quam conscriptus est. Est enim mosis, ut recte notavit Perierius. Vide de libro vite ea que dixi *Philip.* cap. IV, vers. 2 (1).

ET CONFITEOR NOMEN EIUS CORAM PATER MEO.

(1) Similitudo haec sumpta videtur a more civitatum, quando quas claves inscribuntur albo, et ex eo oradeantur, ac facili essent ducas.

ET CORAM ANGELIS EIUS, — agnoscam eum pro ser-vo meo, ideoque faciam, ut non erubescat ob peccata præterita, quia ea per paupertatem delevit ; sed potius eum penitentem, corisque corrigentem, et in emendatione ferventem, glori-sum efficiam, ejusque nomen celebraeo coram Deo et angelis.

7. ET ANGELO PHILADELPHIE ECCLESIE SCRIBE. — Hoc est sexta Christi epistola ad Episcopum Philadelphensem, in quo eruditur et monatur a Christo fideles, pietas et Dei cultus studiosi, qui modice adhuc sunt virtutis, sed a Deo protecti et felicibus eventibus aucti : quales sunt novitii tum in fide, tum in Religione, sit Alcazar. Quocirca haec ad Philadelphensem epistola, ut et illa ad Smyrnensem, nihil reprehensionis continet. **Primo** ergo, Inaudita hic Episcopus. **Secondo**, predicationis ei gratia et efflaecia, qua etiam adversarios convertat, promittitur. **Tertio**, pollicetur ei Christus in tribulatione presidium : unde ad constantiam et perseverantiam eum excitat.

Queres : Quisnam fuerit hic Episcopus ? Respondent Aureolus et Lyranus (qui ait hanc esse communem Interpretum sententiam) fuisse S. Quadratum, qui fuit doctus et celebris Martyr sub Adriano Imperatore, cui et librum, sive apologiam pro Christianis obtulit, quo et Adriani animum flexit, ut persecutione in Christianos ceplam sistaret et inhiberet, teste Eusebii, lib. IV *Hist.*, iii. Faver temporis. S. Quadratus enim floruit sub anno Christi 125, id est, 28 annis post scriptam Apocalypsin. Verum obstat, quod S. Hieronymus et alii tradunt S. Quadratum fuisse Episcopum Atheniensem, non Philadelphensem. Unde Perierius, Alcazar et alii negant hunc Episcopum fuisse S. Quadratum, asservantque incertum esse quis fuisse hic Episcopus.

Hec dicit Sanctus (id est auctor et amator sanctitatis) **et Verus**, — id est verax et fidelis (hoc enim est Hebrei *[D]OMIN[us] neemān, vel amen]*) in predictiori promissi, qua pro veritate et sanctitate certanibus et vincentibus promisit. Haec Ribera.

Secundo, Alcazar : **Verus**, ait, id est perfectus : ut Philadelphius videat in Christo se necendum esse verum, id est perfectum, ac in eo consideret quantum a perfectione absit. Hinc græce est *ἀλητός, ἀδύνατος*, id est *ille sanctus, ille verus*, scilicet Antoniostice per excellitatem et principatum. Addit Alcazar, non duo, sed unum tantum hoc esse epithetum, scilicet, « Sanctus verus, » id est, qui habet veram sanctitatem, verum, id est, perfectum. Sic enim sepe in Scriptura verum non opponitur falso, sed imperfecto, ut eum de Nathanaele ait Christus, *Jouav. 1*, 47 : « Ecce vere Israhælia, » et de se : « Ego sum vita veræ, » *Joannis xv.* 1. Sic Eucharistiam vocat a panem de celo verum, *Joannis vi.*, 32 ; et cap. VI, vers. 23 : « Veri adoratores. » Et I Timoth. VI, 19 : « Ut apprehendant veram vitam. » Hic sensus anterior est, quia arctior est, magisque stringit. Pro-

ponit enim Christus Philadelphio, qui erat modestus virtutis, suam sanctitatem perfectam quasi speculum et quasi scopum, ut ad eam aspiret et contendat.

Qui habet clavem David : qui aperit, et nemo claudit : claudit et nemo aperit. — **Primo**, Rupertus, Ambrosius, Anselmus, Richardus, Lyranus, Joachim, Thomas, Pammónius et Viegas : clavis David, inquit, est resarcitor et intelligentia Scriptura et omnium Prophetarum, inter quos David gener, gestis, regno, vaticinio emeruit, et ad vivum mysteria Christi expressus ; ut, qui Davidem intelligat, ceteros Prophetas faciliter intelligere possit. Sie enim, *Lucus xi.*, 32, dicit Christus Scribis : « Tulisti clavem scientiarum. »

Secondo, Primasius accipit potestatem regiam Christi. Hec enim dicitur clavis David, quia de Davidi stirpe natus est Christus, et quia David rex fuit typus Christi regis. Sicut enim David rex super carnalem Israel regnavit, sic Christus regnat super spiritualem, id est fideles (1).

Tertio, Ambrosius : Clavis haec est Christus ; unde non ali *quæ*, sed *quæ*, scilicet Christus, « aperit. » Christus ergo est ostium, *Joannis xx.* : « Ego sum ostium ; » et est clavis, et est claviger ipse qui aperit. Haec Christus aperit intellectum ad credendum, voluntatem ad diligendum ; aperit cœli pli, claudit impis.

Quarto, clavis quæ aperit paradisum est crux, at Hugo et Albertus, S. Chrysostomus, homil. 4 *In Cruce*, et Alcazar : Crux, ait, Christi est velut clavis, quia ipse cœlum aperuit, et velut instrumentum omnipotentis Christi, quod est clavis regia, quae omnes res claudi et aperi possunt.

Quinto, clavis haec cœli est posseitia, ait idem Hugo.

Sexto, S. Thomas, III part., *Quæst. XVII.*, art. 1, ad 2, hunc locum intelligit de clave et clausura, quia Christus resurgens limbum patrum clausit, ne quis ultra illuc descendat, quaque cœlum Adas peccato clausum, sua morte nobis aperuit. Rursum, in responsive ad 3 : Clavis, inquit, inferni, quia ipse aperitus et claudit, est potestas conferendi gratiam, per quam homini aperitur infernus, ut scilicet exeat a peccato, quod est porta inferni. Claudit vero infernos preservando hominem, ne ultra in peccatum relabatur.

Septimo et optimè : clavis haec est templi Davidis et Salomonis, id est, est clavis Ecclesiæ, cuius typus erat vetus Iudeorum templum. Clavis ergo haec significant Christum habere summam potestatem in Ecclesiæ, ut illam aperiat illis quos per suam gratiam ad euangelium vocat ; claudit vero, id est excludat ab ea quos habere noluerit, puta infideles, qui resistunt fideli et gratiae Christi. Loquitur de Ecclesiæ quasi de una domo,

(1) Haec Alioli ; atque haec sententia mihi præficiet : nam clavis potestis symbolum est, resuunt autem Israelites typus fuit Ecclæsiæ Dei.

puta templo, cuius claves habet Christus. Unde sequitur : « Ecce dedi coram te ostium aperatum, » ut scilicet te predilecant, nulli per gratiam meam ad fidem veniant, et Ecclesiæ intrent, quos nec Domitianus, nec mine, nec pena prohibe poterunt ; ostium enim aperatum significat occasiōnem, opportunatam, facultatem aquæ et copiam conversionis hominum ad Ecclesiæ. Christus enim at homo (de eis enim hic agitur) est summus Dei in Ecclesiæ minister, Propterea et Rex, immo Rex regum, et Dominus dominorum. Quocirca clavis haec Christi ad aperiendam et claudendam regnum cœlorum, sine dubio includit potestatem excellentiam ad remittendas non solum penas, sed etiam culpas ; cuius participationem communicavit Apostolis, ait Franciscus Suarez, tract. *De Penitentia*, disput. XVI, sect. 2, unde recte ipse infert : Ergo Petrus et Apostoli habent potestatem absolvendi a peccatis, itaque aperiendi, ea enī refindendi, itaque claudendi cœlum. Ita in vita S. Joannis Chrysostomi legimus S. Petrum ei apparsisse, ac dedisse duas claves, dicendo : « Ego sum, qui confessus sum Filium Dei ; habeo potestatem remittendi peccata : ista claves sunt signum tuae jurisdictionis. » Rursus hac clavi innuit potestas et imperium Christi in mortem et infernum, de qua dixit, cap. 1 : « Ego habeo claves mortis et inferni. » Alludit enim ad persecutions Ecclesiæ imminentes, q. d. Instant Ecclesiæ graves vexationes ; sed ego te, o Philadelphie, qui modice es virtutis, ab his servabo innuitum et indecum : haec enim clavis ecclesiæ tam Ecclesiæ, quam mortis et inferni, omnium supremus sum Dominus. Ita Alcazar. Sie Christus, *Matth. XVI.*, 19, promittit Petro, quasi Principi Ecclesiæ, claves regni cœlorum ; principibus enim dantur claves cœli, ut eas aperiatur et claudant quibus voluerint. Sic, cap. IX, vers. 1 : « Vidi, ait, stellam, et data est ei clavis portæ abyssi, et aperit portum. » Et cap. XX, vers. 1, videt Joannes angelum habentem clavem abyssi. Alludit ad *Isaia xxvii.*, 22, ubi de Eliacim filio Helice, quem amoena Sobria in pontificatu veteri Deus substituit, dicens : « Dabo clavem domini David super humerum ejus : et aperiet, et non erit qui claudet ; et claudit, et non erit qui aperat. » Ubi Eliacim promittit summa potestas in domo et aula regia, ut primus sit a rego ; vel potius, ut Hieronymus et Illebrei summa et pontificia potestas in templo ; hoc enim dicitur dominus David, quia David Solomon totam ideam et fabricam templi delineavit et preparavit. Sensus ergo Iacob est : q. d. Dabo Eliacim pontificatum, ut sit praeses templi, illudque claudat et aperiat ad libitum. Ita S. Hieronymus, Cyrilus, Procopius, Haymo, D. Thomas, Lyranus, Dionysius ibidem, ac Ticonius, Primasius, Andreas, Atalus, B. da, Anselmus, Ribera, Perierius, Aliorū, cap. 20.

8. ECCE REDE CORAM TE OSTIUM (prædicationis)

conversionis Gentium) APERTUM, QUA MODICAM HABES VIRTUTEM. — Grice θεογναύ, id est potentiam, q. d. Quia ex te firmus es et debilis, hinc ego dedi ostium tibi apertum, ut scilicet non tuis, sed meis viribus, et me aperiente, non tantum Gentes, sed et Iudeos, adducas et inducas in Ecclesiam. Hoc est enim quod subdit : « Ecce dabo de synagoga Satane, qui se dicunt Iudeos esse, et non sunt : ecce faciam illos, ut veniant et aduent ante pedes tuos. »

imi Joachim Abbas hanc prophetiam Angeli Philadelphie intelligit de Ordine quadam novo futuro in Ecclesia, quem, ait, designat Jesus, qui prae multis alii praecursori erit et amabilis, et tempore novissimo multiplicandus et dilatandus. Multi suspiciunt eum designasse Societatem nostram, ut refert fuse hic Viegas, *sect. 3.*, quod in ea sit Philadelphia, id est amor fraternus. *Secondo*, quod ei dicat hunc « Sanctus et Verus », quia contra infideles et hereticos, quae ac malos Christianos Societas hec pro fidei veritate et sanctitate depugnat. *Tertio*, quod Deus ei deducit ostium apertum ad conversionem Gentium. Verum hec obscura et incerta sunt ; adeoque Tritheimius coetus Joachimini in Apocalypsi non tam prophetizasse, quam divinasse et conjectasse ex Scriptura. Et clarum est hanc ejus explicatio non esse litteralem, sed mysticam.

QUA MODICAM HABES VIRTUTEM. — *Primo*, Joachim, Lyranus et Dionysius exponunt, q. d. Non acceperisti domum magna, id est miracula, patrandi. Unde et Ticonius exponit, q. d. Modica tua est fides. Magna enim fides requiritur aī miracula, iuxta illud : « Si habueritis fidem sicut granum sinapis. »

Secondo, Ambrosius et Victorinus, q. d. Non acceperisti magnam scientiam et intelligentiam Scripturae.

Tertio, Richardus, q. d. Imbecillo es corpore et modicas habes vires. Alii hec tria jungunt, q. d. Modica tibi est sanitas, modica sanctitas, modica sapientia. Vide ergo quam sis modicus, et quam modice de te sentire debebas.

Quarto, Ribera, q. d. Parva polles gratia et potentia seculari; paucos potentes habes amicos, qui te ab inimicorum injuriis tuncant (*unde notat Andreas urbem Philadelphensem exiguum fuisse, et ambitu et civium numero*); magnus tamen vires habes patientia et virtutem, quia, ut sequitur, « servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. »

Quinto, Primasius, Haymo, Beda et Thomas : « Modicam, » id est humilem et modestam, q. d. Agnoscis te parum posse, parvas habere vires, quia non in lis, sed in Deo sperni reponis.

Sexto, Albertus : « Modicam habes virtutem, » respective, scilicet respectu ostii clausi Evangelice praedicationis, quod tibi aperiendum est; aut, ut Thomas, « modicam, » respectu magnarum virum quas habebis in carlo.

Septimo et optimi, quasi dicat : Modicas habes vires ad conversionem infidelium, praesertim Iudeorum; unde eas ego ipse supplebo, et ungebo, faciamque ut eos superes et convertas. Hoc est enim quod paulo ante dixit : « Ecce dedi eorum te ostium apertum. » Unde et subdit : « Ecce dabo de synagoga Satane, qui se dicunt Iudeos esse, et non sunt : ecce faciam illos, ut veniant et aduent ante pedes tuos. » Deus enim sepe ad res magnas, qualis est conversio animarum, utitur hominibus infirmis, indotis, infacundis, teste Apostolo, *i Corin. 1*, ut ostendat non ipsorum, sed sue virtutis esse hoc opus. Unde recte colligit Alcazar, predicatores minus sanctos sepe plures convertere, quam convertant illos qui sanctiores sunt; uti S. Jacobus vivens et in Hispania predicanus, paucos admodum convertit. Sic Iudeorum conversionem promilit hic Christus Philadelphio, quam negavit, cap. ii, vers. 8, Smyrnensis, qui erat probata et sancta virtus. Hinc verum est illud Apostoli, *i Corin. 9*, 9 : « Virtus Dei in infinitate nostra perficit. » Vide ibi dicta. Ait ergo : « Modicam habes virtutem, » quia ad Iudeorum conversionem magnis requirebant vires spiritus, predicationis et zelus. Licit enim ad hanc conversionem valde juvet scientia, eloquenter, miteacula, nihil tamen eam ita promovet et perficit, atque robusta sanctitas, et zelus officia predicatoris. Et Episcopi. Hec enim rerum, labores, persecutions difficultatesque omnes in hac re occurrentes fortiter non tantum tolerat, sed et superat et perfringit. Atque hinc debeat Episcopo Philadelphio. Unde eam supplex Christus ait : « Servabo te ab hora tentationis, que ventura est in orbem universum. » Quocirca monens eum, ut cum Dei gratia fortiter cooperando eam sibi compareat, et imbecillitatem supererit, stimulat eum propoenens ei apostolatum premium solide columnae : « Qui vicebit, inquit, faciat illum columnam in templo Dei mei. » Ita Rupertus, Andreas, Aratæ et Alcazar.

ET SERVASTI VERBUM MEUM (puta fidem et doctrinam Evangelii. Unde explicans subdit), ET NON NEGASTI NOMEN MEUM, — q. d. Licit sic modicas virtutis, tamen eam rite expendisti, rite ea usus es, me scilicet eam protégente et corroborante : quoquicrea esto fortis et durum martyris agorem non obieris; nec adhuc ob virium imbecillitatem obire possis, tamen non negasti, nec cruxistis nomen meum, sed illud confessus et professus es (t). Quapropter ego te, tuasque vires promovens ita ut ad res magnas, faciamque ut convertas Iudeos. Unde sequitur :

9. ECCE DABO DE SYNAGOGA SATANZ QUI SE DICIT

(t) Alii versus 8 sic interpretantur : Ecce dedi tibi occasionem (jēnum) doctrinam Evangelicam propagandi, quam nemo tibi eripiet. Modicam quidem nunc habes Ecclesiam (Philadelphia parva erat urbs, nec parvata Epiphēs), attamen persististi in observanda praecepta mea.

CUNT IUDEOS, etc. — q. d. Ego Iudeos, et Iudaizantes, qui suam habent synagogam, non Dei, sed Satanæ, qui contra Christum et Christianos consiprat : Iudeos, inquam, convertam, dabo tibi subditos, ut conversi ad Christum, adorent, id est procedant ante pedes tuos, et supplices fibi, quasi Episcopo suo, omnina se subjiciant (4).

ALCARENT ANTE PEDES TUOS. — Significatur summa fiducia devotio, reverentia et submissio erga Ecclesiam eisque Prelatos. Hec enim adoratio procedit ex apprehensione excellentiae Prelatorum plusquam humanae, et minus quam divinae. Sic Nabuchodonosor, licet gentilis, Danièle adoravit, eum et spiritu divino somnum sum retulisset et exposuit, *Daniel. ii, 46*. Sic filii Prophetae audientes spiritum Eliae requievisse super Elizœum, adoraverunt eum proni in terra, *IV Reg. ii, 13*. Simili modo Abdias, procurator Achab regis, adoravit Eliam prophetam, *III Reg. xviii, 7*. Sic « beatissimum Petrum piscatorem, modo genibus provolvut adorat Gentilium multitudine, » ait *S. Augustinus, serm. 1 de SS. Petro et Paulo*. Sic olim sanctos Confessores obtestabantur, dicentes : « Observamus vos per vestigia vestra, » instar Magdalene, qui prostrata ad pedes Christi, veniam peccatorum precabatur, *Lucca vii, 38*. Audi S. Chrysostomum, homil. 11 in *Acta Apostolorum* : Primi fideles, inquit, perit rerum ponebant ad pedes Apostolorum, non ad manus, declarando fidem, pietatem et reverentiam, quam habebant Apostoli; et quod majoris dubabant, quod ab eis recipierunt, quam quod ab eis donarentur dona. » *Idem, homil. 39 ad Populum Antiochiae*, eum monet ut monachos aedac, eorumque pedes osculando deprecetur. « Accedit, inquit, sanctos tande pedes. Multo namque honestus est illorum pedes tangere, quam aliorum caput. Dic enim mihi, si quidam statuarum pedes apprehendunt, quoniam regiam tantum habent figuram : tu ipsum in se habentem Christum non pedibus tenebis, et salvus eris? Sancti sunt pedes, licet viles sint : inquinitorum vero neque caput venerandum est. Sanctorum namque pedes magna potuerunt; quoniam et ulcescuntur, cum pedibus pulvere exuscieruntur. » Idipsum predixit Isaías, cap. xlix, vers. 22 : « Erunt reges nutriti tui, et regnus matricies tuae. Vultu in terram demissio adorabunt te, et pul-

(t) Juxta de Bovet, *L'Esprit de l'Apocalypse*, pag. 191 et seqq., propheticus proprius dicta hic incipiunt, agiturque his in versiculis, non de Judæis max illigendis et humiliandis, ut Beatus vult ; neque de Iudeo Christianorum secta, Christianis infensa, neque de Judæis prima Evangelii predicatione convertentis, ut opinari multi; sed de omnium Iudeorum paulo ante mundi finem futura conversione. Tunc Iudeorum populus in Ecclesi templo, haec tenus sol ex gentibus cognomentum, columnam efficit, que foras non erigendarum amplius, oritur nova Ierusalem, cui inscriberetur nomen Dei nunc, Christus scil. rex Iudeorum, quo nomine irrisus time occidus fuit in sua passione.

verem pedum fuorum ligent. » Vide ibi dicta.

10. QUONIAM SERVASTI VERBUM PATIENTIE MEA. — « Verbum, » id est exemplum, ait Haymo et Beda Secundo et genuine, « verbum, » id est præceptum et permissionem patientie meæ. Sic enim S. Joannes in *Evang.*, sero utitur hæc phras, « servare verbum, » pro servare legem. Patientiam intelligit, tum tolerantiam injuriarum et persecutionum, tum potius in ea longanimum sustinuerit et perseveravit. Hanc enim significat Grecum ομηρια. Vox quoniam, ad sequentia referenda est, non ad precedentiæ, quasi dicat : Quia tu servasti mandatum meum, quo scilicet ego præcepit, ut patienter, longanimer et perseveranter ferres omnes persecutions ob spem auxili et liberations mee, atque ob permissionem coronæ aeternæ, hac de causa dabo tibi primum quod subdo, scilicet : Ego SERVABO TE AB HORA TENTATIONIS, QUE VENTURA EST IN ORBEM UNIVERSUM. — « Ab hora, » id est, a tempore. Tempus enim temptationis vite hujus, quia breve est, et velut temporis transiens, hinc vocatur « hora. » Videtur logique de tempore et persecutione Trajanæ, que validi fuit et universali, atque instar ignis exarsit, sed mox desit et velut turbo pertransit. De qua Eusebius, lib. III *Hist.*, cap. xxxii. Ita Ribera et Alcazar.

Addit Alcazar horam Graecis latius patere, et absolute significare tempus. Hinc quatuor anni tempora, vocant horam aestivam, horam autumni, horam hiemis, horam veris. Si horam juvenitatis, vocant etiam juvenitatem. Alluit et lovit in vobis verbum, quasi dicat : Quia tu servasti verbum meum fideli executione, ego vicisim, qui sum Verbum Dei, servabo te fideli protectione, ut, cum pondus persecutions future ob vires modicas, quas habes, sustinere non possis, illud a te amolar, ne te cum aliis involvat. Ita Alcazar. Minus recte Thomas Anglicus exponit, q. d. Servabo te, non, ut non teneris, sed ut temptatione non vincaris. Sic enim dicens debuit : « Servabo te in hora. » Jam autem dicit : « Servabo te ab hora. »

11. ECCE VENIO CITO, — te adjutorus et coronatus : unde Rupertus et Richardus putant hic significari hunc Episcopum cito moriturum. Excitatur ergo illum ad perseverantiam, proponens ei, primo, breviterem vite; secundo, protectionem et opem coelestem; tertio, coronam aeternam.

TENE QUOD HABES, UT NEMO ACCIPIAS CORONAM TUAM. — Arabicus : Tene quod habes, et cave ne quis accipiat coronam tuam. « Tene, » id est, perge tene, retra constanter. Significat enim tene, actionem non inchoatum, sed continuatum. Licet enim hic Episcopus ab ingenti illa et universalis tentatione, Del protectione esset futurus immunitus, tamen non erant et alii minores defutare, quales quotidie incurruunt in vitam hominis, et maxime occurrerant Christians intio Ecclesiæ : et tantum enim (græce απρίστως, id est locu-

tentationis, stadium et agon) est vita hominis major terram, » ait S. Job, cap. vii, vers. 4, juxta Septuaginta. « Tene ergo quod habes, » id est, dñe fidem et patientiam quavis occurrentem tentatione et afflictione, ne quis coronam tua fidei et patientie promissam et preparatam, non absolute, sed sub conditione (si videlicet perstes et perseveres), te non persistante, sed eadente, accipiat.

Pulchre Rupertus: « Tene quod habes, » q. d. « Tu in humilitate firmo pede consiste, ne mofo pede corras, corrudo coronam tibi preparatam amitas, et alius tibi succedens eam accipiat. » Sensus ergo est, q. d. Jan. fortiter et fideliter in studio Evangelicae vita et doctrinae decurriendo et decertando vitor pene coronam tenes. Illa jam quasi est tua, quia in tuis manibus, in tua est potestate. Vide ergo ut illam constanter retineas, nee tibi ab alio eripi sinas. Simili modo ait S. Paulus, I Cor. ix, 24: « Sic currunt ut comprehendantur. Alludit enim ad morem Agonistorum, qui ex aliquo eminentiore loco appensum coronam, incitato quam eccepsisse cursu manibus corripiebant, ut erudite probat Petrus Faber, lib. II, cap. XXVII Agonistica. Qui respectit S. Chrysostomus, homil. 7 in epist. ad Heb.: « Adhuc pendebat brachium. » Et Chrysologus, serm. 153 De infantibus pro Christo nascitis: « Confidentia taentes, nescientes pugnant, vineum in seini, ignari tollunt palmas, coronas rapunt ignorantes. » Cassiodorus denique, lib. XI Variar., cap. XXXV: « Si Olympi acurus agitator preti premia postlabores, »

Hinc patet primo, justos et sanctos viros, etiam deo laudatos, possa a grata et virtute excedere, ac neminem esse certum eam de sua perseverantia et salute. Secundo, etiam predestinatos possa absolute excedere a grata, quia possunt gratiam predestinationis negligere, ac proprie non eligi ad gloriam, nec coronari; licet in sensu composito excedere non possint, quia completa predestinatione includit prescientiam perseverantiae, ac consequenter salutis et gloriae. Ita S. Thomas, I part. Quest. XXXIII. Tertio, « tene quod habes » inquit huic Episcopo modicam fuisse virtutem, ut dixit vers. 8, ut illi de ipsi fuerit periculum. Unde de eo illum hic mouet, ut contra illud semper et corroboret per constantiam. Ita Alcazar. Quartu, significatur hic deum solero, uno eadente, alium ejus loco et premio substituere. Sic homines angelis, Christianas gentes Iudeis, Matthiam Iudeum substituti. Quirino, Primasius, Beda, Anserius et S. Augustinus, lib. De Corrip. et Gratia, cap. XIII, hinc colligunt certum et definitum esse predestinationis numerum, qui nec auctor possit, nec minimi; idque non solum formaliter, sed materialiter, id est, non solum quod tot salvandi sint, sed etiam quod hi et illi nominantur, non aliis inquit divis Thomas, I part., Quest. XIII, art. 7. Quod intellige de predestinatione completa, que includit prescientiam fu-

ture perseverantiae sanctorum et electorum. Alioquin si de inchoata loquaris, abstrahasque a prescience perseverantiae, nec formaliter, nec materia liter certus et definitus est electorum numerus, ut patet ex hoc loco: « Tene quod habes. » Sensus enim est, q. d. Potes electione tua excidere, vide excludas. Contrairenam tamen videntur velle Primasius, Beda, Anserius et S. Augustinus, loco citato, scilicet, saltem formaliter ante prescencionem certum esse numerum electorum, v. g. tot praecise coronas esse decretas, ita ut si una ab uno auferatur, illa detur alteri. Hoc enim hie videtur dici. Nam bonum, quo communius, eo divinitus est, ait Alcazar, itaque, inquit ipse, Deus quasi sapientissimus architectus ante omnia definivit et mente designavit Ecclesias celestis fabri, quod scilicet in ea futuri sunt praecise sancti et electi, quasi vivi lapides, non plures, neque pauciores; atque in eo certior exactissima et sapientissima ejus disposicio, et apta rei destinata proportio. Sicut ergo in aedificio materiali prior est numerus lapidum in mente architecti, quam hujus vel illius lapidis electio; et reprobatio autem hujus vel illius lapidis conjuncta est cum alterius substitutione in locum ejus, qui dum insideretur aut poliretur, inventus est inutilis: ita in spirituali ecclesiastici edificio, numerus electorum est prior intentione, quam hujus aut illius hominis salus; et reprobatio ejus qui erat vocatus et justificatus, semper conjuncta est cum alterius substitutione. Ita ipsa.

Verum respondeo hoc non somper, sed subiudicieri, videlicet tunc, cum quis alteri in offici sucedat: ut ille uno Episcopo decidente, alius ipsi in officio, ac consequenter in corona, si alter ab ea excederat, sucedebat. Alioquin enim Deus, qui omnes ad has coronas vocavit, cuique suam preparavit. Deus enim non homines coronis, sed coronas hominibus preparavit et adornavit; corona enim est proper hominem, non homo proper coronam. Seus est in domo: ibi enim lapsus est propter domum, non domus propter lapsum. Additum architectum prius quidem designare partes domus in communia, non autem particulari, ut v. g. in ea sint tot praecise lapides, non plures: hoc enim est impossibile. Hidem facit et Deus: nimis mente destinavit ab aeterno, ut in coelesti Jerusalem essent tot ordines Angelorum et Sanctorum in communia, v. g. ut in ea esset chorus Prophatarum, chorus Apostolorum, chorus Martyrum, Episcoporum, Confessorum, Virginum, etc. Non autem destinavit, ut tot praecise in ea essent Prophetae, non plures; tot Virgines et Martyres, non plures. Hoc enim nimis arctum et minutum est, quam ut deceat sursum illam maiestatem, ejusque liberalitatem et communem providentiam. Quid enim decoris deerit ordinis Prophatarum, si unum in eo sit amplius, vel minus numero, ut ipsi volunt, a Deo praeservato? Quid Virginum, Confessorum, Monachorum, Mar-

tyrum choro accedit, si in eo precise sint centum milliones virginum? Quid decedet, si in hoc numero unus altere desit? Omnibus hos choros, et coram bravia proponit Christus, omnes ad illos invitati, omnibus coronas eorum hic ostentat. Vult ergo non tantum omnes salvos fieri, sed et ad nobiles hanc coronas magna virtute, et sui victoriae quenlibet, nemine excluso, emiti. Ergo non certantes coronis, sed coronas certantibus et vincentibus adaptavit et predestinavit. Non ergo tot praecise coronas, v. g. centum milliones, praedestinavit; sed in genere et communia praedestinavit, ut tot essent coronae, quot essent futuri in agone et certamine sui victores.

Simili modo rex et principes novarum urbium confidit, prius describit *Item generalis urbis*, v. g. ut talli sit forum, talli templum, tali dominus civica, talis platea, tantus monium ambitus, etc. Non autem describit singulas domus in particulari. Rursus describit singula officia et opificia in urbe necessaria, non autem singulos cives. Denique si quis officialis, vel opifex urbe necessaria deficerit, curaret alium surrogari. Ha fecit et Deus in sua predestinatione, qua primam ideam descripsit Ecclesie tam militantis, quam triumphantis. Unde si quis Episcopus (ut erat hic Philadelphensis), Pastor, aliudus Ecclesie necessarius aut peritius deficerit, mox curat ei alium surrogari, preseruit si fideles, vel Ecclesia id ipsum petit et oret.

Ita cum ex quadraginta Martyribus, in stagnum gelidum ob Christi fidem concrejatis, unus vim frigoris non ferens deficerit, et ex stagno exiliret, mox in ejus locum custodem Martyrum surrogavit, qui id ipsum Martyres obsecravat. Una enim omnium erat oratio, ait S. Basilius, hom. 20: « Quadraginta in stadium ingressi sumus, una quadraginta item, Domine, corona donemur, ne una quidem huius numero dest. Est in honore hic numerus, quem tu quadraginta dierum ieiunio decorasti, uti et Moses et Elias. » Quocirca Deus eos exaudiens, suscitavit junctorem, qui et illos orantes, et luce circumfusos, et solutum glaciem, et quosdam et celo descendedentes angelos tanquam a rege missos, qui coronas 30 militibus distribuerent, intuens, ita secum loquebatur: « Quadraginta hi sunt, quadraginta corona ubi est? » Quo dum cogitat, videt unum, cui animus ad frigus ferendum deficerat, exiisse in proximum balneum, quod tyrannus deficientibus preparari jusseral. Quocirca ipse sibi detractis vestibus, Christianum se professus, in gelidam insilit, ac Martyr effectus, coronam quam quadraginta simus amiserat.

Denique ita Deus labenti Saul Davidem, Terrulliano Cyprianum, Origeni Cyriulum, Rufino Hieronymum, Pelagio Augustinum surrogavit.

Hoc ergo acri stimulo quisque se excitet ad virtutis agomen, dicunque sibi jugiter: « Tene quod habes, ne aliis accipiat coronam tuam. » Ita S. Alexander se excitabat dicendo: « Vie tibi, Alexander! quanta erit confusio tua, cum caeli coronabuntur. Rursus: « Sub patribus vigebat nuditas, et humilitas; in nobis autem avaritia, et superbia. Ita mihi, filii, quia conversationem vere angelicam destruximus. » Item dicenti et excusanti se: « Pater, infirmi sumus; » respondet: « Crede, fili, olympici corpore, et robusti su-

mus; sed anima nostra imbecilla est. Ita refert Sophronius, aut potius Moschus in *Prato Spirituali*, cap. CXXIII.

Porro haec sententia: « Tene quod habes, » havet illi sente^{tia} Theologorum, quae assert Deum neminem absolute eligere ad gloriam celestem, nisi post previsa merita. Unde et Christus omnibus hisce suis epistolis gloriam hanc nulli nisi vincenti promittit. Quocirca Gabriel Vasquez I part., Quest. XXIII, disp. 89, cap. x: « Si electio, ait, ad gloriam facta esset ante previsa merita, frustre electo diceretur: Tene quod habes, ne alias accipiat corona tuam. Nam si nullus ita haberet eam in manu sua, ut posset amittere, recte responderet, depositum esse in manu Dei, de qua nec ullus alias rapere, nec ipse electus amittere posset. Si enim Deus habet clavem, et ita claudit, ut nemo electio possit; et aperit, ut nemo claudere possit: recte ita electio clausa erit ianua inferni, et aperta regni colorum, ut nec in manu eorum sit, apartam sibi claudere, et clausum aperire: quare non erit ipsis liberum, clausis ianuis in infernum introyire: contra vero ostio regni colorum eis aperito, nemo impedit illos, si velint ingredi, quacunque ratione in hac vita xixerint. » Decretum enim Dei previousum, inviolabile et ineluctabile est, ac necessario impleri debet, quidquid agas. Quare non videtur is, qui electio est ad gloriam absolute ante previsa merita, manere liber, ut eam perdere et gehennam sibi accersere possit; sed necessario ex efficacij Dei deservit salvabitur, ac impossibile erit eum clamari, quidquid agat. Decretum enim Dei a se excutere nequit, esto illud ipso ignorat. Perinde enim ut aeger impotens ab ambulandum, vere non est potens, nec liber ab ambulandum, etiam si ipse se impotens ignoret, et potens putet. Rursum, sicut est cui Deus concursum suum subtrahit, non est liber, nec potens ad agendum, etiam si ipse id ignoret, et potens ad liberum se putet: ita et hic electio, per decreatum Dei effex et absolutum beatificandi ipsum, beatitudini efficaciter destinatus et astrictus, videtur non esse potens, nec liber ad eam excudendum, et ad precipitandum se in gehennam, etiam ipse ignorans hoc circa se decreatum impotentem se ignoret, et potente ad liberum putet. Sed huc alibi dispolula sunt.

42. QUI VICERIT, FACIAM HUC COLUMNAM IN TEMPIO DEI MEI, — quasi dicat: Faciam ut ei qui firmus in virtute persistenter, vicerint omnes tentationes, sit magnus et gloriens tum in Ecclesia, tum in eccl. Aliud ad duas columnas templi, Boos et Iachin, de quibus illi Reg. vii, ut fuse ostendit hic Viegas, sect. 5, et Alcazar, notat. 4, ubi contendit haec duas columnas Salomonis fusse quasi trophya victoriarum Davidis erecta, ad imitationem columnarum duarum, quas Hercules (qui ducentis annis precessit Salomonem) fixit in Gadibus, hoc titulo: *Plus ultra*; ac prefigu-

rasse sapientiam sanctitati (hac enim sunt duo columnae Ecclesie) jungendam fore in Ecclesia Christi. Boos enim hebreica idem est, quod in fortitudine; Iachin idem est quod preparatio Boos ergo significat instrumentum, Iachin efficaciam. In predicatione autem Evangel. quis non videat sapientiam esse velut instrumentum, sanctitatem vero esse eam, que verbo tribuit efficaciam?

Sic Machabeis in sepulcris erecte sunt columnae, quasi trophya victoriarum, I Mach. cap. xii, vers. 29. Sic Romae videmus columnas Trajanii et Antonini, quasi trophya, quibus insculpta sunt omnia eorum gesta et victorie. Et Trajanus quidem alta est 120 pedes, crassa adeo, ut sex homines expansi in orbem brachis eam complecti vix possint; atque interius per colem ab imo ad summum ascenderit, ae si esset turris.

De Richardus de S. Victorino primo, sic exponit, quasi dicat: Efficiam, ut qui viceerit persecutions et tentations, sit columna, hoc est, sit in firmis per fidem, rectum per sequitatem, erectus per intentionem, sublimis per contemplationem, sustentans alios verbo consolationis, suffragio orationis, exemplo actionis. »

Et Primasius: « Columna, ait, in fabricis et munimini congruit, et decori. Sic et mundi videntur in Ecclesia eminenti munere dignitatis, et portant altos officio charitatis. Haec columnam hanc de Ecclesia triumphantem explicit Ribera; de militante vero Ticonius, Haymo, Beda, Andreas, Aretas, Anselmus et Alcazar, qui multis id probat.

Secondo, Ambrosius: « Faciam, ait, illum columnam, id est predicatorum in Ecclesia, quod modo Paulus Galat. ii, 9, Petrum, Jacobum, Joannem vocavit columnas. Verum quia Origenes, Tertullianus et alii, qui erant quasi columnae, cederunt, melius, inquit Ambrosius: « Faciam illum columnam, » id est faciam illum celum in celo, ex quo non egredietur amplius. Tertio, Abbas Joachim: « Faciam illum columnam, » id est Prelatum: hic enim primo, corpore terram, mente colum tangit; secundo, per vitam activam inferiorum inheret, et tamen per contemplativam sursum aspicit; tertio, multis tribulationibus expolit; quartio, Prelati inter processus tentationum turbines, suppositionis sororum curae machinam infatigabiliter portat; quinto, sunt tranquilli et immobiles.

Notat Pererius: In columna octo res spectata et laudari, scilicet rectitudinem, altitudinem, crassitudinem, firmitudinem, rotunditatem, levorem, colorem et materiam: que facile est accommodare Predicatori, Prelato et cuilibet excellenti Sancto in Ecclesia, et maxime in celo, ubi Sancti hi quasi columnae nulli mutationi obnoxii, in eternitatem stabunt exalti et gloriosi.

Denique apposite huic Episcopo, qui evadit in-

dice virtutis, promittitur columnae soliditas, si ad eam proficiendo contendat, aspirt et enifatur, atque pro ea consequenda pro virili labore, gratiam Dei invocando, eique strenue cooperando. Tali columnam a Deo effectus est Jeremias, cap. 1, vers. 18, cum ab eo audivit: « Dedi te in civitatem munitam, et in columnam ferream. » Vide ibi dicta.

ET FORAS NON EGREDIETUR AMPLIUS. — « Foras, » scilicet extra Ecclesiam, quia per domum constanter et perseverantes, quod ei dabo, firmiter perseverabit, q. d. Ita confirmabo eum in virtute, et solidabo, ut nulla vis eum, quasi columnam, impellere, at loco suo et gradu deturbare, vel dimovere possit. Secundo et potius, q. d. Firmabo eum in coeli glorie et beatitudine, ut « foras, » id est extra eam, non egredietur amplius in omnem eternitatem. Vox enim *amplius* non significat quod aliquis Ecclesia vel celo egressus sit, sed quod deinceps inde nunquam egressurus, cum antea inde egredi potuerit, antequam scilicet effectus esset columna. Sic sumuntur *amplius*. Actor. xii, 34, cum dicitur quod Christus non sicut amplius reversurus in corruptionem, cum tamen Christus namquam corruptus sit, sed corrumptus potuerit, si corporis fragilitate et cursum naturalem species.

Alter Alcazar: Per templum, inquit, significatur Dei cultus et obsequium. Platea et *foras* significant exterioris hominis occupationes, q. d. Dabo ei robur et virtus constantiam, eamque devotionis firmitatem, ut se totum deo consecret, et omnes actiones suas Dei obsequio maneat, ut non solum tempus illum et actionem aliquam in aliqua alia re colloqueat, sed neque cogitationem a Deo, et robore divinis, divertere unquam velit. Tali fuit S. Anna, que, ut ait Lucas, ii, 37, « Non discedebat de templo, jejuniis et observationibus serviens die ac nocte. » Multi enim sunt, etiam pri et religiosi, qui vix terfiam die partem Deo dant, reliquis horis licet sibi putant egredi ex templo, et sine crimine otari, aut pro libito negotiari. Illi vero quo Christi virtus, et devotionis ardor columnam fecit, non solum deinceps egredi ex templo non vult (id est, pro libito illi recte vacare, nisi Deo, vel propter Deum), sed neque posse videtur illi rei intendere, aut de alia cogitare, quam de Dei et proximorum obsequio. His enim plus est, sed moralis potius, quam litteralis.

Talis vincens, talis columna fuit S. Vincentius Martyr, qui a Daciano prasse tota corpore lanitatis subtri^{ns}: « Hoe, inquit, est quod ipse tota anima expegebam; itaque nemo mihi unquam optabilior te ipso fuit, neque anima mea esse observabile magis contulit: nam licet hostili animo id facias, tamen summum in me beneficium confers. Eni ut ad sublimia ascendo: eni ut colestes res attingo: eni ut Imperatores tuos contemno. Tu ait a tua crudelitate desistas, mihi cumulatiorem Victoriae afferes, quo majora tormenta perfe-

Tomenta, carcer, negauia,
Stridensque flammis lamina,
Atque ipsa, penarum ulima,
Mors Christianis ludus es.